

TV
program

PRÁVO
30. prosince 2023



ADAM VACULA

Přítelkyně můj život zjemnila

MAGAZIN



Prezident Cechu kamnářů Libor Soukup učí v rekvalifikačních kurzech v Praze na Jarově.

Foto PRÁVO – Petr Horník

Kamnáři jsou na roztrhání

Podmanivému kouzlu kachlových kamen propadá čím dál víc lidí, a tak je kamnářské řemeslo opět na vzestupu. Mladí se sice do učení nehrnou, jenže o to větší zájem mají dospělí o rekvalifikační kurzy. Na kamnařinu se dávají dokonce i vysokoškoláci.

Eva Vejdělková

Když osmatřicetiletý Dmytro Miško ze Svitavska před jedenácti lety s kamnařinou teprve začínal, domníval se, že rozjždí pouhý přivýdělek k zedničení. Dnes ho živí výhradně kamna, v dířní má zapsané objednávky na dva roky dopředu a loni musel odmítnout tolik zájemců, že by mu přinesli práci na celý rok.

„Vždyť já jsem nenašel čas ani pro pána od nás z Kamence, který chtěl loni postavit

kachlový sporák a spěchal na to. Mohl jsem mu nabídnout akorát místo v pořadníku. Lidí na mě běžně čekají rok a půl,“ vysvětluje plynulou češtinou Miško, který kamna a sporáky navrhuje a staví přímo na míru podle potřeb zákazníka. Rodilý Ukrajinec u nás žije téměř dvacet let a letos získal cenu Živnostník roku Pardubického kraje.

Obdivované kachláky, jak je známe z minulých staletí, nejsou ve svých současných

variantách jen nějakou nostalgickou lahůdkou pro staromilce. Používané moderní materiály a technologie umějí při jejich provozu ušetřit peníze a kromě toho i vyhovují požadovaným ekologickým standardům.

Úsporné topení

„Dokonce je možné na ně získat zelené dotace,“ zdůrazňuje Petr Dvořák, který má

v Praze na Jarově, největší střední odborné škole v metropoli, na starosti veškeré rekvalifikační kurzy včetně těch kamnářských.

„Topení dřevem má pořád budoucnost. Nedávno se řada lidí vylekala, že Evropská komise to zakázala, ale to není pravda. Jen bylo řečeno, že dřevo je potřeba zpracovávat kaskádově. Netopit tím nejkvalitnějším, které se hodí na výrobu nábytku, ale naopak zbytkovým, odpadem. A potom budete rázem zároveň i na pouhé pětině, šestině ceny za teplo,“ dodává.

Stojíme spolu v kamnářské učebně, kde se za pár dní sejdeme s účastníky ročního rekvalifikačního kurzu, kteří tu tráví jednou měsíčně prodloužený víkend. Nad několika rozestavenými topidly se stříbřitě leskne nový komín. Díky němu v sobotu projde ostrou zkouškou i nedávno dostavěný kachlový sporák – a ke společnému obědu se bude podávat právě upečený voňavý bůček.

Zatím se ale ještě vrátíme k možným úsporám. „V poslední době se hodně využívá kombinace kachlových kamen a tepelného čerpadla, které v domě pokryje místa, kam není možné přivést teplo z kamen,“ vysvětluje Petr Dvořák, který tuto kombinaci buduje i ve svém vlastním domě.

Jelikož dobrý kamnář dovede zájemcům při navrhování kamen předpokládané úspory i spočítat, dávají potom zákazníkům přirozeně smysl i vyšší pořizovací náklady. U menších kachlových kamen začínají na statisících a u těch opravdu velkých se pohybují i kolem milionu a výš.

Mistrovské dílo

Sice se říká, že kovářova kobyla chodí bosa, ale u Miškových v Kamenci u Poličky to neplatí. Obrovská kachlová kamna dosahují téměř ke stropu obývacího pokoje a v kuchyni trůní v sousedství moderní vestavěné trouby s mikrovlnkou ještě poctivý kachlový sporák.

Vyhledávaný a čerstvě oceněný pardubický živnostník přiznává, že jen materiál na kamna ho vyšel na více než půl milionu korun. Jejich stavbou před rokem završil pětiletou opravu domu.

Kachlová kamna už dávno nejsou jen nostalgickou lahůdkou pro staromilce

Když se zeptám, co ho kromě profesní hrlosti zlákalo k tak vysoké investici, odpoví, že navzdory pořizovací ceně se jim kamna vyplatí, zvlášť když teď prudce stoupají ceny energií. A vytáhne související trumf – jejich mimořádně dlouhou životnost, ze které profituje několik generací.

„Kachlová kamna vydrží nejméně padesát šedesát let. Nedávno jsem dokonce renovoval sporák, který byl v provozu nepřetržitě devadesát let! A při dnešní kvalitě materiálů a s moderními technologiemi můžete očekávat dlouhou životnost s ještě větší jistotou,“ zdůrazňuje. „No, a kromě toho jsou kachlová kamna jednoduše hezká,“ usměje se a ještě dodá, že teplo, které z nich sálá, je mu taky mnohem příjemnější než horký plechový radiátor.

V kamnařině se ale přirozeně netočí jen vysoké sumy. Sotva loni prudce stouply ceny energií, lidi vytáhli už dávno odložená průmyslově vyráběná kamínka nejrůznějšího původu a stáří, aby si mohli třeba i jen přitápat, a narychlo sháněli někoho, kdo by je uměl opravit a přivést k životu.

„Tuhle špinavou práci dnes už každý ře-

meslník nedělá, někomu se prostě moc nechce vrtat se ve starých kamnech, a tak se nedivím, že při takové mimořádné situaci bylo někdy těžké někoho najít,“ komentuje Miško loňské události a hned dodá, že on se rozhodně opravám starých kamen nevyhýbá. „Pořád říkám, že když už je člověk kamnář, tak jím má být se vším všudy. Musíme se přece umět postarat taky o starší generaci kamen, já jim říkám babičky, a ne pouze o kamna za půl milionu.“

Navzdory tomu ho samozřejmě živí hlavně velké zakázky. Práce na nich trvá týdný, záleží i na tom, kolik lidí má zrovna k ruce. Jedna kachlová kamna právě dokončil v Beskydech, stavěl je čtrnáct dní a pomáhali mu s nimi ještě tři chlapi.

Strojař a knihomol

„Původní profesí jsem strojař, ale nikdy jsem to nechtěl dělat. Pocházím ze Zakarpatské Ukrajiny, a když jsem doma dostudoval, táta žil tady v Česku už přes deset let, a tak jsem hned po škole přijel za ním. První dva roky jsem pracoval s ním na farmě,“ vzpomíná Miško na mládí, kdy kydal hnůj, dojel a intenzivně se učil česky.

Následujících pět let zedničil, po nocích pořád četl a právě tehdy mu do rukou padly knížky o kamnářství pro kutily. „Líbily se mi, a tak jsem se k nim rád vracel. Vždyť já jsem u kamen vlastně vyrůstal. Vysoká sloupová kamna jsem zažil jako malý kluk i ve škole. Ráno je uklízečka roztopila a my se o ně pak přes den starali...“

Po nějaké době jsem se dozvěděl o rekvalifikačním kurzu v Horní Bříze u Plzně a rozhodnutí bylo na světě. Myslel jsem si ale, že budu dál pracovat na stavbách a pouze k tomu sem tam postavím krb, možná občas i sporák,“ vypráví. Jako novopečeného kamnáře ho nečekal kdovíjak raketový start. Zákazníci přirozeně chtějí reference, a tak chodil nejdřív na praxi ke zkušenějším a zavedeným kamnářům.

První samostatnou zakázku získal od přátel doma v Kamenci, chalupářů, kteří ho před jedenácti lety nechali postavit kachlový sporák. „Vylepoval jsem taky inzeráty po obchodech v sousedních obcích. V Poličce jsem tehdy ulovil zákazníka, ze kterého se potom stal můj velký kamarád,“ vzpomíná. Nejdřív mu opravil kamna a nakonec ještě půl chalupy.

Kamnářských zakázek postupně přibývalo, až se po téměř pěti letech ukázalo, že na zedničinu už mu nezbyvá čas.

I proto dnes ochotně bere na praxi jak mladé učně, tak dospělé chlapy z rekvalifikačních kurzů, ať už z Horní Břízy, nebo Ostravy, kde mají už dlouhou tradici, nebo z pražské školy na Jarově, kde je k dennímu



Novému řemeslu se v rekvalifikačních kurzech učí i Zdeněk Michalík.

Foto PRAVO – Petr Horník (3)



Budoucí kamnáři využijí při výuce i průřezy jednotlivých druhů topidel.



Manuální zručnost je potřeba, ale pro kamnařinu zdaleka nestačí.

učňovskému oboru přidali teprve před pěti lety.

Když se ho ještě na rozloučenou zeptám, jakou nejzvláštnější původní profesi mezi svými praktikanty potkal, zmíní policistu ve výslužbě, padesátníka, který mu vypomáhal na praxi nedávno. „Asi už hledal něco trochu klidnějšího,“ usměje se.

Do učení po státnicích

„Stavíme tady postupně tři typy topidel, krb, kachlový sporák a kachlová kamna,“ představuje mi pražský rekvalifikační kurz Libor Soukup, prezident Cechu kamnářů, který bude tento víkend na Jarově dohlížet na definitivní dokončení rozestavěných kamen.

Kurzy vede společně s kolegou Vítem Peškem, s nímž provozuje Zámeckou kamnářskou manufakturu v jižních Čechách. Příště už budou své žáky na závěr ročního studia společně zkoušet. Kdo se rozhodne zvládnout všechny tři oborové zkoušky, které škola nabízí, vyrovná se pak kamnářům s výučním listem.

Kamnářské řemeslo patří podle Soukupa k těm náročnějším, protože dnes je k němu potřeba plno znalostí z fyziky, matematiky a v podstatě i chemie. „Kamnáři mají vlastně vědomostí na úrovni absolventů průmyslové školy. A jestliže se na tohle řemeslo dá někdo, kdo už má nějaké předchozí technické vzdělání a ještě je manuálně zručný, má všechny předpoklady k tomu, aby z něj byl jednou vynikající kamnář,“ podotkne.

Kamnářské řemeslo patří k těm náročnějším, jsou k němu potřeba znalosti z fyziky, matematiky i chemie

Na rekvalifikačních kurzech potkal už inženýry nejrůznějšího technického zaměření, ale dokonce taky pár právníků a jednoho soudce, přestože v jejich případě šlo jen o hobby.

Kromě takovýchto kutilů, kteří podle Soukupových zkušeností obvykle představují třetinu kurzu, často přicházejí lidé, kteří mění profesi proto, že přebírají rodinnou firmu. Do poslední třetiny pak spadají lidé, které jejich dosavadní práce přestala uspokojovat.

Patří do ní dokonce i on sám. Původním vzděláním je muzikant a pedagog, pár let učil na gymnáziu, pak se nějakou dobu živil hudbou a nakonec nastoupil do českobudějovického rozhlasu, kde strávil bezmála dvacet let.

„Kamnařina mě lákala roky, nebylo to nijak impulzivní rozhodnutí. Prostě jsem se asi před deseti lety rozhodl, že si splním sen. Bylo mi už přes čtyřicet a došlo mi, že když se do toho nepustím teď, tak už asi nikdy,“

vypráví. O víkendech a během dovolené dojížděl z rodného Jindřichova Hradce do Horní Břízy u Plzně. „V kurzu jsem určitě nebyl nejstarší a lidí v mém věku tam bylo i víc,“ dodává.

Mezi jeho letošními žáky v Praze na Jarově převažují řemeslníci. Když se začnu ptát po někom, kdo opouští svoji původní práci taky po mnoha letech, objevím třiačtyřicetiletého Zdeňka Michalíka. Profesi mění dokonce podruhé v životě.

Bylo mi už přes čtyřicet a došlo mi, že když se do kamnařiny nepustím teď, tak už asi nikdy.

LIBOR SOUKUP

„Vystudoval jsem hotelovou školu, ale dělal jsem to krátce. Utekl jsem do stavebnictví a vyučil se obkladačem. Nechci říct, že by mě to po devatenácti letech už nebavilo, ale chtěl jsem se zase učit něco nového,“ prozradí. Zvažoval leccos, z praktických důvodů se chvíli viděl jako elektrikář nebo instalatér, ale nakonec zapůsobila náhoda. Seznámil se s člověkem, který zrovna dokončoval kamnářský kurz, a ještě ten samý den se přihlásil do dalšího ročníku.

„Vztah jsem k tomu měl ale asi už od dětství. Jako malý kluk jsem měl ze všech domácích povinností nejradši topení. U babičky jsem sekal dříví a přikládal v kuchyni do sporáku a doma jsem futroval uhlí do kotle,“ usmívá se. Když se zeptám, co se mu na kamnařině kromě samotné práce líbí nejvíc, také on zdůrazní ekonomickou stránku: „Investice na začátku není malá, ale kamna potom slouží bez zásadnější údržby roky.“

Jako staří kamnáři

Ačkoliv nová kachlová kamna mohou vypadat úplně stejně jako ta tradiční, která známe z chudých chalup i honosných měšťanských a zámeckých interiérů, dovedou pěkně klamat tělem. Zatímco vy se domníváte, že máte před očima krásný historický kousek, uvnitř se může ukrývat technika 21. století řízená počítačem. Kachlová kamna je možné také připojit do otopné soustavy domu a jejich teplo potom vyhřívá i radiátory, ale moderní kachláky dovedou v některých případech vytápnout samy i celý dům.

Kamnařina během let Libora Soukupa naprosto pohltila. Už v rekvalifikačním kurzu se spřátelil se svým učitelem Vítem Peškem, a když ten přišel s nápadem, že by spolu mohli dělat řemeslo jako staří kamnáři, mistři se vším všudy, ta představa se mu za-



Kamnář Dmytro Miško postavil kachlová kamna i pro svoji rodinu.

Foto Ondřej Klein



Vít Pešek a Libor Soukup mají dílnu v Žalticích u Velešína, kde Pešek i bydlí.

Foto PRAVO – Milan Malíček

líbila. A tak teď spolu v dílně v Žalticích u Velešína vyrábějí kamna na zakázku včetně vlastních kachlů.

„Na tohle musíte mít podmínky, nejen místo na pec, ale i sklad, velkou dílnu... A protože tohle každý nemá, většina kamnářů kupuje průmyslově vyráběné kachle. S nimi se dá postavit tvarově opravdu neomezený počet topidel, protože každý je využije a zkombinuje jinak. Nám se ale líbí, že můžeme vytvořit vlastně cokoli, co si vymyslíme a nakreslíme,“ vysvětluje Soukup.

Velkou část práce odvede doma v Jindřichově Hradci, kde má „kancelář“, tedy počítač, ve kterém si může vše nakreslit a spočítat. Za kolegou do žaltické dílny přijíždí jen tehdy, kdy zakázka přechází do další fáze.

„S výrobou kachlů nám pomáhá jeden kamarád, ale jinak si úplně všechno stavíme sami. Je to těžká fyzická práce, ale přestože bychom si na ni mohli najímat lidi, mě by to potom už ani nebavilo,“ dodává.

Přestože za minulého režimu se s kamnářským řemeslem přestalo počítat a do roku 1989 prakticky zaniklo, po listopadu začalo znovu ožít a dnes je na vzestupu. „Čím dál víc lidí si totiž uvědomuje, že vytápění kusovým dřevem je geniální způsob, jak vyhřát dům, a tak řemeslo zase povstalo jako fénix z popela,“ usmívá se šéf kamnářského cechu a dodává, že dnes už je u nás na srovnatelné úrovni jako v Rakousku, Švýcarsku, na severu Itálie nebo ve Francii, tedy v těch největších kamnářských velmocích Evropy.

eva.vejdelkova@pravo.cz